

Loppiaisaatto 1940 ja mitä siitä seurasi

Pommitusten tuhoja Mikkeliissä. Kuva: Mikkelin kaupungin museot.

Loppiaisaatto 72 vuotta sitten oli kylmä ja kirkas. Kaupunkilaiset kulkivat asioillaan, ja pienessä Mikkeliissä vallitsi rauha – niin kuin nyt rauha voi olla kuukautta aiemmin sotaan joutuneessa maassa. Yhtäkkiä, varoittamatta, kaupungin ylle ilmestyi pommikoneita, ja pommeja alkoi pudota kaupungin keskusta. Seurasi kuolemaa, tulipaloja, hävitystä ja pakenemista maaseudun suojiin.

Pommituksia kokivat muutkin Suomen kaupungit. Sodankäynnin ja sota-ajan kokemukset olivat samankaltaisia eri puolilla maata. Mikkelin sotavuosista erityisen teki päämajan sijoittuminen kaupunkiin. Mikkelin asema Suomen itsenäisyyden ajan sotien päämajakaupunkina on maassamme ainoa laatuaan ja kiistämätön.

Neuvostoliiton romahtaminen toi mukanaan uuden vapauden ilmapiirin myös Suomeen: keskustelu ja muistelu sota-ajasta, ihmisten tärkeäksi kokemista asioista, lakkautetuista Lotta Svärdistä ja suojeluskunnista tuli mahdolliseksi. Viimeisen parinkymmenen vuoden aikana talvisotaa ja jatkosotaa onkin käsitelty hyvin laajalti suomalaisessa yhteiskunnassa. Esille on tullut sodan nurjia puolia: esimerkiksi keskitysleirit Karjalassa tai omien teloitukset rintamalla. Usein päätöksenteko johti tänne Mikkeliin, päämajaan. Keskustelu ja muistaminen on ollut tarpeen yksilöiden ja yhteisöjen kannalta.

Mikkelin päämajahistorian muistaminen ja esitteleminen on osallistumista kansallisen kulttuuriperinnön vaalimiseen. Kulttuuriperintömme on samalla sekä paikallista että valtakunnallista. Vuosien kuluessa on selvitetty päämajan sijaintia ja toimintaa seudulla, viestikeskus Lokin toimintaa ja tutkittu päämajassa työskennelleitä naisia. Samalla Päämajamuseo on kerännyt merkittävän haastatteluaineiston, jolla on tulevaisuudessa aivan varmasti tutkimuksellista merkitystä.

Kiinnostuksen, tutkimuksen ja arvostuksen painopisteet vaihtelevat ajassa. Välillä ollaan kiinnostuneita yhteisöistä ja kollektiivisista aiheista, välillä yksilöistä. Päämajan kiinnostavin henkilö on ylipäällikkö Mannerheim, jonka elämäntarina taipuu moneksi: kuriton, isänsä hylkäämä poika, joka onnistui luomaan itselleen aseman kovassa kilpailussa Venäjän hovin ykköskaaartissa. Tiedemies ja vakoilija, joka ratsasti läpi Aasian, ensimmäisen maailmansodan rintamakomentaja. Venäjän vallankumouksen jälkeen viraton kenraali, joka palasi kotimaahan. Sisällissodan ylipäällikkö, jolle ei ollut löytynyt

tehtävää sodan jälkeen. Aristokraatti, joka tunsi syvää huolta Suomen kansan tulevaisuudesta. Vanhana miehenä sotaa käyvän nuoren valtion ylipäällikkö ja presidentti. Perheellinen, mutta samalla perheetön mies. Ikoni kansakunnan kaapin päällä.

Päämaja sijoitettiin Mikkeliin pyytämättä ja yllättäen, mutta siitä huolimatta meidän kannattaa kantaa tämä kulttuuriperintö, sillä sitä ei ole Suomessa muilla. Tänä iltana Mikkelin tuomiokirkossa järjestetään muisteluilta Mannerheim ja mikkeliiläiset, jossa kaupunkilaisilla on mahdollisuus kertoa kokemuksiaan kohtaamisesta ylipäällikön kanssa.

Pia Puntanen

Julkaistu 5.1.2012 [kulttuuriperintöblogissa](#)